

УДК 347.23

Ганна Буяджи,*канд. юрид. наук, заслужений юрист України,
Державний секретар
Міністерства юстиції України*

ФІДУЦІАРНИЙ ЗАКЛАД ЯК ВИД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ, ДОЦІЛЬНІСТЬ

У статті досліджується специфіка, правова природа та зміст поняття фідучіарного закладу (забезпечувальної довірчої власності). Автор вивчає історію походження даного виду забезпечення та аналізує досвід його застосування в країнах, що належать до різних правових систем. Крім того, автор вивчає можливість та доцільність уведення даного виду забезпечення зобов'язань у право України.

Ключові слова: фідучіарний заклад, забезпечувальна довірча власність, титульне забезпечення, непоіменовані види забезпечення зобов'язань, траст, неакцесорні види забезпечення зобов'язань, непосесорні види забезпечення зобов'язань, Директива про механізми фінансового забезпечення від 06.06.2002 № 2002/47.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Протягом останнього часу серед теоретиків та практиків точиться жвава дискусія щодо можливості та доцільності введення у право України нового виду забезпечення зобов'язань – так званого фідучіарного закладу. Даний інститут відомий під різними назвами, зокрема: як забезпечувальна довірча власність, фідучіарна (довірча) передача майна у власність, передача права власності на майно у якості забезпечення зобов'язання, титульне забезпечення, квазі-забезпечення (*quasi-security*), титульне фінансування (*title finance*), фінансування набуття активів (*acquisition financing*) тощо.

Як правило, під наведеними термінами розуміють вид (або спосіб) забезпечення зобов'язань, за якого позичальник передає у власність (або у довірчу власність) позикодавця майно на забезпечення виконання своїх зобов'язань за договором позики. У разі належного виконання позичальником своїх обов'язків, тобто повернення всієї суми позики та сплати всіх процентів, позикодавець зобов'язаний повернути право власності на майно позичальнику. У разі порушення позичальником своїх зобов'язань за договором позики позикодавець має право залишити собі право власності на передане майно (якщо право власності було передано йому із самого початку) або звернути стягнення на передане майно та стати його повноцінним власником (якщо майно перебуває у нього у довірчій власності). За таких обставин позичальник виступає боржником у відносинах

позики, а у відносинах, що виникають із фідучіарного закладу, – кредитором (та установником у разі передачі майна у довірчу власність). Водночас позикодавець є кредитором за договором позики та боржником у забезпечувальних відносинах (та довірчим власником у разі отримання майна у довірчу власність).

Слід зазначити, що в Україні до сих пір відсутні комплексні дослідження правової природи та змісту даного виду забезпечення зобов'язань. Це, у свою чергу, призводить до того, що більшість дослідників свідомо чи підсвідомо асоціюють довірчу передачу права власності із трастом, категорично відкидаючи саму думку про можливість її використання в Україні. З огляду на цей факт, дане питання є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фідучіарний заклад був предметом дослідження Р. А. Майданика, О. А. Підпригори, О. В. Дзери, А. Г. Покачалової, Н. М. Дихти та ін. Серед російських дослідників, які вивчали цю проблематику, слід назвати Б. М. Гонгало, С. В. Сарбаша, К. Р. Усманову, В. А. Гончарову, П. Хлютова та ін.

Цілі та завдання статті. Дослідити специфіку, правову природу та зміст фідучіарного закладу, а також проаналізувати можливість та доцільність уведення даного виду забезпечення зобов'язань у право України.

Виклад основного матеріалу. Почнемо з того, що фідучіарна передача права власності в якості забезпечення була відома ще Римському праву як найстаріша форма застави

та мала назву *fiducia*, або точніше – *fiducia cum creditore*. Н. М. Дихта підкреслює, що *fiducia* оформлювалася шляхом укладення фідучіарного договору, який «полягав у тому, що боржник за договором позики на вимогу кредитора передавав йому певну річ (майно) як спосіб забезпечення виконання договору. Річ, що передавалася як застава, переходила у власність кредитора, але з умовою, що при виконанні договору позики боржником кредитор зобов'язаний повернути предмет застави. Проте обов'язок кредитора не мав правового значення, юридичної сили, а тільки моральну. Цей обов'язок ґрунтувався лише на довірі боржника до кредитора, був розрахований на його порядність, чесність і добру совість (*bona fides*)» [1, с. 203]. Як підкреслює О. А. Підпригора, «умови цієї форми застави були дуже обтяжливими для боржника. Якщо кредитор продавав предмет застави третій особі, то боржник, навіть виконавши зобов'язання, позбавлявся права на річ. При перевищенні вартості застави над сумою боргу різницю також одержував кредитор» [2, с. 344].

За свою багатовікову історію зазначений інститут не лише не зникнув, а, навпаки, був удосконалений в частині кращого забезпечення прав власника, який передає право власності на майно на забезпечення виконання ним своїх зобов'язань. Із часом моральний обов'язок позикодавця повернути майно первісному власнику після сплати останнім суми позики був замінений на юридичний обов'язок. Так само були розроблені та вдосконалені способи захисту первісного власника у разі порушення позикодавцем свого фідучіарного обов'язку (наприклад, у разі відмови від повернення майна або у разі несанкціонованого продажу третій особі).

Як підкреслює А. Г. Покачалова у своєму дисертаційному дослідженні, натепер основною тенденцією у сфері забезпечення зобов'язань є звернення до так званих непосесорних забезпечувальних інтересів та використання забезпечувальних механізмів, які базуються на правовому титулі, зокрема забезпечувальної передачі правового титулу [3, с. 167-168]. Цей вид забезпечення набув значного поширення у цілій низці країн та отримав загальну назву *fiduciary transfer of title*, тобто фідучіарна передача права власності. Під такою назвою він відомий у США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії, Чорногорії, Румунії. В інших країнах, що сприйняли даний вид забезпечення, цей інститут має іншу назву, а саме: у Швейцарії існує довірче забезпечення (*fiducie-sûreté* або *fiducia cum creditore*); у Німеччині паралельно функціонують інститут *Sicherungsübereignung*

для передачі майна і *Sicherungsabtretung* для передачі майнових прав; у Франції практикується забезпечувальна *fiducie*.

Більше того, передача права власності у якості забезпечення зобов'язань прямо передбачена у Директиві Європейського парламенту і Ради Європейського Союзу про механізми фінансового забезпечення від 06.06.2002 № 2002/47 (*Directive 2002/47/EC of the European Parliament and of the Council of 6 June 2002 on financial collateral arrangements*) [4].

У п. 13 Преамбулі Директиви наголошується, що вона має на меті захистити дійсність механізмів фінансового забезпечення, які ґрунтуються на повній передачі власності на фінансове забезпечення, зокрема, шляхом усунення так званої перекваліфікації в заставу таких механізмів фінансового забезпечення, включаючи угоди репо. Іншими словами, Директива покликана убезпечити сторони від кваліфікації у якості застави такого окремого виду забезпечення, як передача права власності на майно.

У ст. 2 Директиви механізм фінансового забезпечення визначається як: 1) механізм фінансового забезпечення з передачею титулу (*title transfer financial collateral arrangement*) або 2) заставний механізм фінансового забезпечення [незалежно від того], чи охоплюються вони рамковими угодами або загальними положеннями та умовами. При цьому механізм фінансового забезпечення з передачею титулу означає механізм, включаючи угоди репо, відповідно до якого той, хто надає забезпечення, передає тому, хто отримує забезпечення, повну власність (*full ownership*) на фінансове забезпечення з метою забезпечення або іншого гарантування виконання відповідних фінансових зобов'язань. Звідси випливає, що у ЄС чітко розмежовують заставу та передачу права власності на майно з метою забезпечення зобов'язань як два абсолютно різні способи забезпечення зобов'язань, які існують паралельно та не заперечують один одного.

Таким чином, забезпечувальна довірча власність, на відміну від класичного англо-американського трасту, сягає своїм корінням Римського права, а не права середньовічної Англії та ефективно використовується у країнах, що належать до різних правових сімей. Крім того, в країнах ЄС вона існує паралельно з інститутом застави.

Незважаючи на популярність даного інституту у світі загалом та у Європі зокрема, ставлення до нього в Україні та Росії є дуже неоднозначним. Є як його палкі прихильники, так і противники. Причому до останніх належать не лише пересічні громадяни, але й

кваліфіковані юристи-практики та науковці. До прикладу, відомий російський цивіліст Б. М. Гонгало у своєму дослідженні, присвяченому забезпеченню зобов'язань, погоджується, що необхідно вивчати та запозичувати іноземний досвід. «Більше того, – наголошує він, – доцільне збагачення системи способів забезпечення зобов'язань уже відпрацьованими засобами, які вже довели свою ефективність... Інша справа, що при такому запозиченні, очевидно, варто враховувати традиції російської цивілістики, чинне цивільне законодавство і брати до уваги величезну кількість інших факторів» [5, с. 75]. Водночас у частині, що стосується забезпечувальної довірчої власності, вчений займає категоричну позицію: «у Росії не може слугувати забезпеченням довірка власність (див. 9-102 УТК США¹) у силу того, що інститут довірчої власності (траст) є чужим континентальним правовим системам загалом і російському законодавству зокрема» [5, с. 77]. Зрозуміло, що вчений розмірковує щодо перспектив даного виду забезпечення у Російській Федерації, проте, враховуючи його авторитет та вплив на формування наукової доктрини в Україні, варто брати його думку до уваги. Причому, як буде показано нижче, частина українських юристів дотримується дуже схожої думки.

Почнемо з того, що Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу» на 2016 рік» від 16 грудня 2015 р. № 1406-р [6] у п. 10 Міністерству юстиції України було доручено розробити та внести на розгляд Кабінету Міністрів України законопроект щодо запровадження довірчої передачі права власності як способу забезпечення виконання зобов'язань. За задумом урядовців, законопроект повинен був надавати можливості довірчої передачі права власності на майно кредиторів з метою забезпечення виконання вимоги такого кредитора (право власності повертається боржникові після виконання зобов'язань перед кредитором). Проте Міністерство юстиції України зайняло жорстку і категоричну позицію щодо не підтримання зазначеної ініціативи та всіляко заперечувало будь-які спроби уведення даного виду забезпечення у право України.

Крім того, протягом останнім кількох років у парламенті почали з'являтися

законодавчі ініціативи, які у тій чи іншій формі пропонували доповнити Цивільний кодекс України новим видом забезпечення – фідучіарним закладом. До прикладу, народними депутатами України В. В. Голубом, О. С. Сотник та І. О. Климпуш-Цинцадзе було зареєстровано **проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження права довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань» від 16.03.2016 № 4188** [7] (далі – проект Закону № 4188), розроблений спільно з експертним середовищем.

Проект Закону № 4188 передбачав, серед іншого, доповнення глави 49 Цивільного кодексу параграфом 8 «Довірча власність». Зокрема, пропонувалося, що виконання зобов'язання боржника може бути забезпечене шляхом передання кредиторів майна у довірчу власність. Відповідно до законопроекту право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язань є різновидом права власності на майно, за яким кредитор, котрий отримав майно у довірчу власність (довірчий власник), не має права користуватися та самостійно розпоряджатися таким майном, окрім як у разі звернення стягнення на нього у порядку, встановленому законом. З моменту встановлення довірчої власності припиняється право власності особи, яка передала своє майно у довірчу власність. Об'єктом довірчої власності може бути будь-яке майно, що може бути відчужене і на яке може бути звернене стягнення. Довірчим засновником може бути боржник за основним зобов'язанням та/або інша особа, яка передає своє майно у довірчу власність з метою забезпечення виконання зобов'язань боржника. Крім того, проект закону визначав особливості даного виду забезпечення, специфіку звернення стягнення на майно, передане у довірчу власність, підстави для її виникнення, зміни та припинення тощо.

Ще пізніше у Верховній Раді України було зареєстровано **законопроект**, розроблений Кабінетом Міністрів України (відповідальне Міністерство економічного розвитку і торгівлі України) «**Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні**» від 06.06.2017 № 6540 [5] (далі – проект Закону № 6540), яким також, серед іншого, пропонується главу 49 Цивільного кодексу доповнити параграфом 8 «Довірча власність» та передбачити існування права довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язання. Розробники законопроекту визначають довірчу власність як «спосіб

¹ УТК США – Уніфікований торговий кодекс США (англ. The Uniform Commercial Code) – модельний акт у сфері торгового права США, ратифікований у більшості американських штатів.

забезпечення виконання зобов'язань, що є різновидом права власності на майно, за яким кредитор, який отримав майно у довірчу власність (довірчий власник), не має права користуватися та самостійно розпоряджатися таким майном, крім як у разі звернення стягнення на нього в порядку, встановленому законом». Як і проект Закону № 4188, законопроект № 6540 також визначає, що може бути об'єктом довірчої власності, особливості її здійснення та відповідальності довірчого власника, а також механізм звернення стягнення на передане майно.

У цій статті ми не будемо детально аналізувати положення зазначених законопроектів, оскільки вони є лише прикладами потенційно можливих варіантів уведення забезпечувальної довірчої власності у право України. Скажемо лише, що, на нашу думку, вони далекі від досконалості як з погляду доктринальних підходів до визначення поняття зобов'язальної довірчої власності, так і з точки зору нормо-проектувальної техніки та узгодженості з іншими актами законодавства. Нас цікавить не стільки сам зміст законопроектів, скільки реакція на них Міністерства юстиції України та Головного науково-експертного управління Верховної Ради України, які одноставно та категорично висловилися проти ідеї уведення у право України нового виду забезпечення зобов'язань².

Отже, з наведеного можна зробити два висновки. Перший – про те, що по-троху в Україні навіть на найвищому рівні з'являється зацікавленість в удосконаленні видів забезпечення зобов'язань та виникають спроби запровадити інститут забезпечувальної довірчої власності. Другий – про те, що в Україні досі є глибоке незрозуміння суті фідучіарного закладу, поєднане із незнанням того, що даний інститут ґрунтується на багатовікових традиціях Римського права та активно використовується у якості забезпечення зобов'язань в Європейському Союзі.

Спробуємо більш детально проаналізувати **характерні риси фідучіарного закладу**:

1) *Це є вид (або спосіб) забезпечення зобов'язань*. За цієї ознакою забезпечувальна довірча власність принципово відрізняється від класичного англо-американського трасту. Для останнього визначальною ознакою є передача майна у довірчу власність з метою управління ним в інтересах інших

осіб або для досягнення певної мети. При фідучіарному закладі, навпаки, передача майна у власність або у довірчу власність виконує забезпечувальну функцію. При цьому, як правило, довірчий власник не має права володіти, користуватися та розпоряджатися переданим майном аж до моменту порушення боржником своїх зобов'язань, що є підставою для звернення стягнення на передане майно.

2) Фідучіарний заклад, поряд із заставою та притриманням, є способом забезпечення зобов'язання, *спрямованим як на безпосереднє стимулювання виконання зобов'язання, так і на захист майнових інтересів кредитора* у разі невиконання боржником своїх зобов'язань.

3) Це зобов'язальне правовідношення, яке має *неакцесорний характер*. Як відомо, специфіка забезпечувального зобов'язання полягає в тому, що воно має акцесорний характер по відношенню до зобов'язання, яке забезпечується. Це, зокрема, проявляється в тому, що недійсність основного зобов'язання тягне за собою недійсність забезпечувального, воно наслідкує долю основного зобов'язання у разі переходу прав кредитора до іншої особи: припинення основного зобов'язання, як правило, тягне за собою припинення його забезпечення. Проте фідучіарний заклад не має названих ознак. Його додатковий характер проявляється виключно в тому, що без існування основного зобов'язання він втрачає зміст. За відсутності основного зобов'язання не виникає потреби у його забезпеченні, а отже, і в передачі майна у власність. Отже, додатковий характер забезпечувальної довірчої власності полягає у її функціональному призначенні.

Водночас фідучіарний заклад, як і банківська гарантія, не залежить від основного зобов'язання, тобто він має неакцесорний характер. Після передачі майна установник втрачає право власності на передане майно. Припинення основного зобов'язання (безвідносно до підстав) не тягне за собою припинення фідучіарного закладу, а є лише правовою підставою для вимоги про повернення майна установнику. До прикладу, відомий науковець О. В. Дзера слушно зазначає, що «неакцесорність забезпечувального права власності передбачає його існування незалежно від забезпечуваного зобов'язання і вимагає вчинення фактичної передачі майна для припинення довірчої власності» [9, с. 516]. До речі, на неакцесорному характері фідучіарного закладу наголошують й інші дослідники у тих країнах, де цей інститут застосовується.

² Інформація отримана автором безпосередньо з робочих документів, наданих Міністерством юстиції України, а також із висновків Головного науково-експертного управління Верховної Ради України, розміщених на сайті Верховної Ради України.

4) Це є *речовий спосіб забезпечення зобов'язання*, оскільки до позикодавця переходить речове право на майно (або право власності, або право довірчої власності).

5) Фідуціарний заклад має *непосесорний (неволодільницький) характер*. Як зазначає А. Г. Покачалова, «непосесорні забезпечувальні інтереси створюються в майні, яке залишається у володінні боржника або передається в його володіння» [3, с. 40-41]. За даних обставин володільцем майна, переданого у довірчу власність, як правило, залишається позикодержатель, тобто первісний власник, а довірчий власник не має права володіти, користуватися та розпоряджатися переданим майном до моменту порушення боржником основного зобов'язання.

Отже, з наведеного можна зробити висновок, що *фідуціарний заклад або забезпечувальна довірча власність – це неакцесорний та непосесорний речовий спосіб забезпечення зобов'язання, що передбачає передачу боржником за основним зобов'язанням належного йому майна у власність або у довірчу власність кредитору за основним зобов'язанням з метою одночасного стимулювання виконання зобов'язання та захисту майнових інтересів кредитора*.

Є ще один нюанс, на який би хотілося звернути увагу. Відповідно до ч. 1 ст. 6 Цивільного кодексу сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства. Крім того, ч. 2 ст. 546 Цивільного кодексу України договором або законом можуть бути встановлені інші види забезпечення виконання зобов'язання.

З наведеного вбачається однозначний висновок, що договір може передбачати існування непомічених видів забезпечення зобов'язання. У зв'язку із цим виникає питання: чи може використовуватися інститут забезпечувальної довірчої власності уже зараз, без внесення змін до цивільного законодавства? Теоретично – так, оскільки, справді, система способів забезпечення зобов'язань є відкритою, а наданий у Цивільному кодексі перелік видів забезпечення – невичерпний.

Водночас, як слушно зазначає Б. М. Гонгалюк, «надзвичайно велике значення має сприйнятливості судовими органами новітніх способів забезпечення зобов'язань, не передбачених законом, і їх здатність оперативно розглядати спори, що виникають у зв'язку із невиконанням (неналежним виконанням) зобов'язань, забезпеченими цими способами» [5, с. 75]. Щоб підсилити викладену думку, ми наведено приклад судових справ, де предметом розгляду була

передача права власності у якості забезпечення зобов'язання, розглянутих Судовою колегією з цивільних справ Верховного Суду Російської Федерації. У двох аналогічних справах суд дійшов протилежних висновків [Див. 10]. Враховуючи схожість доктринальних підходів та правового регулювання забезпечувальних відносин у Росії та Україні, така судова практика може бути дуже корисною в Україні.

Так, суд в *Ухвалі судової колегії з цивільних справ Верховного Суду Російської Федерації від 30.07.2013 № 18-КГ13-72* встановив, що поряд із договором позики грошових коштів між сторонами було укладено договір купівлі-продажу квартири, на основі якого позикодавець став власником нерухомого майна, належного позичальнику, а також попередній договір, який передбачав право позичальника викупити нерухомість. На підставі цього суд дійшов висновку, що «договір купівлі-продажу квартири є удаваною угодою, оскільки фактично між сторонами укладений договір позики із заставою майна у вигляді спірної квартири» [10].

Водночас в *Ухвалі Судової колегії з цивільних справ Верховного Суду Російської Федерації від 13.10.2013 № 5-КГ13-113* було підкреслено, що суд першої інстанції мав «в'яснити зміст договору в цілому, зіставивши між собою умови договору позики про те, що у якості застави у забезпечення повернення грошових коштів Кузовлев В. В. надає квартиру, яку зобов'язується переформити за договором купівлі-продажу на Савілову В. І., чи міг такий договір купівлі-продажу бути удаваною угодою, враховуючи, що в силу ст. 329 Цивільного кодексу Російської Федерації перелік способів забезпечення є відкритим. У зв'язку із цим сторони договору позики, виходячи з положень ст. 421 Цивільного кодексу Російської Федерації про свободу договору, мають право передбачити у якості способу забезпечення виконання зобов'язання купівлю-продаж нерухомого майна за умови, за якою перехід права власності на об'єкт нерухомості може залежати від виконання боржником (позичальником) своїх обов'язків за договором позики, а сума позики є одночасно покупною ціною за договором купівлі-продажу об'єкту нерухомості» [10].

На нашу думку, це дуже показовий приклад, який ілюструє, що у разі відсутності належного правового регулювання певних відносин, навіть якщо вони не заборонені законом, сторони можуть стикнутися з несприйняттям і незрозумінням суті таких відносин у судах. Відповідно, неможливо буде передбачити результати розгляду судової справи, а отже, забезпечити належний захист

сторін відповідних правовідносин. Той факт, що такої позиції судів не має бути у демократичному суспільстві, – це вже питання інше, але, на жаль, українські (як і російські) суди ще не відійшли від нормативістського підходу та досить часто ухвалюють рішення, базуючись на букві закону, а не на душі права.

Враховуючи викладене, ми вважаємо, що натеper теоретично можливо використовувати фідучіарний заклад як непоіменованний вид забезпечення зобов'язання, не заборонений законом. Проте на практиці це може призвести до неможливості належного захисту порушених прав сторін у суді, враховуючи відсутність належного та достатнього правового регулювання такого роду відносин.

Слід зазначити, що переваги фідучіарного закладу для позикодавця не викликають сумнівів, оскільки він надає максимальний захист його правам та інтересам від потенційної недобросовісності боржника. Проте для позичальника цей вид забезпечення є більш обтяжливим, аніж застава чи іпотека, оскільки він навіть із дозволу кредитора не має права відчужувати майно або передавати його у наступну заставу. Крім того, у разі належного виконання боржником своїх обов'язків за договором позики є ризик, що кредитор неправомірно ухилятиметься від повернення майна позичальнику.

З метою гарантування належного захисту сторін у разі використання даного виду забезпечення, а також враховуючи його популярність у світі, фідучіарний заклад (або краще – забезпечувальна довірча власність) має бути офіційно уведений у право України. При цьому важливо максимально зберігати баланс між правами позикодавця та позичальника, щоб останній не потрапив в обтяжливе становище. Для цього доцільно передбачити, що майно позичальника переходить не у власність позикодавця, а у довірчу власність. Хоча остання і передбачає виникнення речового права у довірчого власника, але все одно таке право є обмеженим та має припинитися у момент повного виконання позичальником своїх обов'язків за договором позики. Крім того, у разі порушення боржником своїх обов'язків кредитор повинен буде пройти процедуру звернення стягнення на майно (хоча вона має бути простішою, ніж звернення стягнення на заставлене майно).

Отже, з наведеного можна зробити такі висновки:

1. Фідучіарний заклад, на відміну від класичного англо-американського трасту, сягає своїм корінням Римського права, а не права середньовічної Англії та ефективно використовується у країнах, що належать до різних правових сімей, зокрема, і в країнах

Європейського Союзу.

2. Фідучіарний заклад, або забезпечувальна довірча власність, – це неакцесорний та непосесорний речовий спосіб забезпечення зобов'язання, що передбачає передачу боржником за основним зобов'язанням належного йому майна у власність або у довірчу власність кредитору за основним зобов'язанням з метою одночасного стимулювання виконання зобов'язання та захисту майнових інтересів кредитора.

3. Натепер теоретично можливо використовувати фідучіарний заклад як непоіменованний вид забезпечення зобов'язання, не заборонений законом. Проте на практиці це може призвести до неможливості належного захисту порушених прав сторін у суді, враховуючи відсутність належного та достатнього правового регулювання такого роду відносин. У зв'язку із цим доцільно його увести у право України. При цьому важливо максимально зберігати баланс між правами позикодавця та позичальника, щоб останній не потрапив в обтяжливе становище. Для цього слід передбачити, що майно позичальника переходить не у власність позикодавця, а у довірчу власність.

Список використаних джерел:

1. Дихта Н. М. Фідучіарний договір у Римському приватному праві // Актуальні проблеми держави і права. – О.: Юрид. л-ра. – 2007. – Вип. 33. – С. 201-206.
2. Підпригора О. А. Римське право : підручник / О. А. Підпригора, Є. О. Харитонов. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 512 с.
3. Покачалова А. Г. Забезпечення зобов'язань в міжнародному приватному праві : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / А. Г. Покачалова ; КНУ імені Тараса Шевченка. – К.: 2012. – 191 с.
4. Directive 2002/47/EC of the European Parliament and of the Council of 6 June 2002 on financial collateral arrangements [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32002L0047>;
5. Гонгало Б. М. Жилищное право. Семейное право : Избранное / Б. М. Гонгало. – М.: Статут, 2011. – 256 с.
6. Про затвердження плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу» на 2016 рік : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1406-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248750539?print>;
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження пра-

ва довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань : Проект закону від 16.03.2016 № 4188 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58359;

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні : Проект Закону від 06.06.2017 № 6540 [Електронний ресурс]. – Ре-

жим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61950;

9. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / за ред. О. В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 973 с.;

10. Хлюстов П. Обеспечительная передача правового титула – возможно ли это в России? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.garant.ru/ia/opinion/author/hlyustov/629940/>.

В статье исследуется специфика, правовая природа и содержание понятия фидуциарного заведения (обеспечительной доверительной собственности). Автор изучает историю происхождения данного вида обеспечения и анализирует опыт его применения в странах, относящихся к различным правовым систем. Кроме того, автор изучает возможность и целесообразность введения данного вида обеспечения обязательств в право Украины.

Ключевые слова: фидуциарный залог, обеспечительная доверительная собственность, титульное обеспечение, непоименованные виды обеспечения обязательств, траст, не акцессорные виды обеспечения обязательств, не посессорные виды обеспечения обязательств, Директива о механизмах финансового обеспечения от 06.06.2002 № 2002/47.

The article deals with the specifics, legal nature and content of the notion of a fiduciary institution (secured trust property). The author examines the history of the origin of this type of security and analyzes the experience of its use in countries belonging to different legal systems. In addition, the author studies the possibility and expediency of introducing this type of maintenance obligations into the law of Ukraine.

Key words: fiduciary establishment, secured trust property, title collateral, non-named types of collateral, trust, non-actor types of collateral obligations, non-performing types of collateral, the Directive on financial security mechanisms of 06.06.2002, No. 2002/47.

